

bi opravičili, oprali sami sebe. Namesto alkohola pa delajo tako njegovi oboževalci. Ako čez mero uživaš, ako se uničiš s kavo, čajem ali tobakom — sicer so ti slučaji silno redki — uničiš samo svojo osebo, škoduješ sebi samemu. Alkoholik pa škoduje poleg svoji osebi tudi svojemu potomstvu, svoji okolici, narodu, človeštvu. Ali si že kdaj čul ali čital, da so se fantje stegli, ker so pili kavo? Kmet je prišel na boben, ker je bil hud tobakar? Povsod, pri vsaki hudobiji, pri vsaki neumnosti ima nesrečni alkohol svoje kremle vmes. Ob še toliki gorečnosti in ljubezni do alkohola ne moreš tajiti, da je baš on — zlata, preljudba, nebeška kapljica — vir vsega zla, da je oboževani alkohol največje zlo za človeštvo. O škodljivosti na posamezne organe, na človeško zdravje sploh, kdaj pozneje; če še nisi izpregledal, da si bil prav takrat najbolj bolan, kadar si prejšnji dan in mogoče večer najbolj pil in kričal: Na zdravje! Ha, taka kapljica, zdravilo za dušne in telesne bolezni, pa še za srčne boli! Pa na zdravje! — Oglejmo si nekatere številke z ozirom na škodljivost potomstvu, alkoholizem in podedovanje duševnih bolezni!

Dr. Demme v Švici je preiskal potomstvo desetih rodovinj pijancev in desetih treznih rodovinj. Dobil je sledeče: Trezni so imeli 61 otrok, ki jih je od njih prerano umrlo zaradi slabosti 5, telesne napake so imeli 4, bebasti 2, zdravih potomcev 50, t. j. 82%. — Pijanci so imeli 57 otrok. Predčasno zaradi slabosti umrlo 12, pohabljenec 8, epilepsijo 13, pijancev z epilepsijo 5, gluhotoma 2, idiotov 8, zdravih potomcev 9, t. j. 15%. Menda te številke dovolj jasno in glasno govore, ne, kriče!

Zdravnik Legrain v Franciji je opazoval 215 rodovinj pijancev in dobil v tretjem kolenu 814 potomcev. Od teh 814 jih je predčasno umrlo 174, in sicer: prerani porod 37, pri porodu 16, v najnežnejši dobi 121. Idiotov, slaboumihih, telesno pohabljenih in duševno sploh abnormálnih 322. Na epilepsiji in histeriji je bolehalo 133 potomcev in 145 je bilo duševno bolnih. V potomstvu alkoholizma vdanik rodovinj ni bilo niti petina normalnih. — Charles Sullivan je preiskal v ječi v Liverpoolu 620 žen, ki so bile normalne, preden so se vdale pičaji. Teh 620 žen je porodilo 600 otrok, od katerih jih je umrlo do 2. leta 355, t. j. 59,18%, in sicer večinioma za krči. Od enakega števila treznih žen je umrlo do 2. leta samo 23,9%. Dokazali so, da čim bolj so se žene vdajale pičaji, tem večkrat so rodile mrtve otroke. Pogosto se pripeti, da sicer trezni roditelji dobe otroke, ki je bebast, kakaj spocet je bil v akutni pijanosti. Ako pregledamo institute za idiote, epileptike, za blazne in kazence, vidimo, da se da dognati, da prihaja do 60% teh nesrečnežev od roditeljev alkoholikov. Ni potreba, da sta oba, zadostuje, da je eden. Seveda ni alkoholizem edini vzrok duševnih bolezni, a eden glavnih je. Najrazličnejši zdravniki so prišli do prepričanja, da more alkoholizem ne samo pospeševati, ampak celo sam zase zaprijeti stopnjama degeneracije.

Stopnje degeneracije so sledeče:

1. Nervozni temperament, nevrastenija, nagnjenje k pitju.
2. Težje oblike živčnih bolezni, epilepsija, histerija, moralna slaboumnost.
3. Lažje duševne bolezni brez trajnega porušanja razuma, delirij, akutna blaznost, zločinski karakter, samomor, spolna perversnost.
4. Težke duševne bolezni, manija, melanholija, paraliza.
5. Velik duševni propad, slaboumnost od rojstva, idiotizem, duševna dementost. Rod umira zaradi slabosti, pohabljenosti in neplodnosti.

Ko bi se bilo izvršilo češ noč, bi pač debelo gledali, tako pa, ker se vrši polagoma, ostanemo hladni, češ, mora že tako biti. Ne, moralo bi biti drugače, a zaradi naše brezbržnosti, lahkomišelnosti je tako. No da, tako-le malo je pa le dobro, pa človek je vesel! Him, ne vem, kako pa bi bil vesel, ko bi odprl oči in hotel videti žalostne posledice? Imamo pač od alkohola motne, meglene oči!

Književnost.

Slovenska slovnica za obče ljudske šole. V treh stopnjah. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisa za nižjo stopnjo. Spisal Josip Brinar. Velja vezana 40 vinarjev. — V cesarski-kraljevi zalogi šolskih knjig na Dunaju. 1914.

Slovenska slovnica za obče ljudske šole. V treh stopnjah. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisa za srednjo stopnjo. Spisal Josip Brinar. Velja vezana 90 vinarjev. V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. 1914.

Dobrodelni koncert, ki ga je priredila ljubljanska »Glasbena Matica« 2. decembra t. l. o šestinšestdesetletnici vladanja Nj. Velikanstva, je donesel čistih 732 kron 46 vin. Polovica te vsote se je izročila c. kr. deželni vladi na Kranjskem za ljubljansko podružnico »Rdečega križa«, polovica pa magistratu mesta Ljubljane za revne rodine v vojno poklicanih vojakov. Odbor imenovanega društva se zahvaljuje vsem, ki so podpirali to patriotično podjetje, prav iskreno.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Društvo za zgradbo Učiteljskega konviktia v Ljubljani ima svoj letošnji občni zbor v ponedeljek, dne 28. t. m., ob 10. uri dopoldne v Učiteljski tiskarni v Ljubljani z dnevnim redom, kakor ga zahtevajo pravila. — Na mnogobrojno udeležbo vlijudo vabi odbor.

Kranjsko.

Slovensko deželno učiteljsko društvo ima svoj letošnji občni zbor v ponedeljek, dne 28. t. m., ob 9. uri zjutraj v Učiteljski tiskarni z običajnim dnevnim redom. — Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj je v smislu V. okrožnice Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic poslalo Zvezinemu blagajniku v Dol znesek 21 K, ki ga je darovalo učiteljsko povodno izplačila plač dne 1. decembra 1914 za dopolnjeni sklad učiteljskih vojaških obitelji. Od posameznih šol so darovale: Sv. Miklavž 4 K 50 v, Velika Nedelja 4 K 30 v, Svetinje 4 K, Ormož-okolica 3 K 20 v, Sv. Tomaž 2 K 20 v, Sv. Lenart 1 K 80 v in Hum 1 K. Predsedništvo prosi, da se pobiranje 1. januarja ponovi.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem daje svojim včlanjenim društvom sledeče na znanje:

Na V. okrožnico Zveze v zadevi statistike učiteljskih vojaških rodovinj, se je do 6. decembra t. l. odzvalo le sledečih 9 učiteljskih društev:

1. Učiteljsko društvo za kozjanski okraj;
2. Učiteljsko društvo za šmarnsko-rogaški okraj;
3. Učiteljsko društvo za slovenbistriški okraj;
4. Učiteljsko društvo za ljutomerski okraj;
5. Učiteljsko društvo za slovengraški okraj;
6. Učiteljsko društvo za gornjegrajski okraj;
7. Učiteljsko društvo za ormoški okraj;
8. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico in
9. Učiteljsko društvo za celjski okraj.

Ostalih 7 učiteljskih društev zadevne statistike ni poslalo. Se slabeje so se odzvala društva pozivu Zveze, da naj društveni predstavniki od šolskih vodstev 1. dne v mesecu povodom izplačila plač za dopolnjeni sklad učiteljskih vojaških rodovinj nabrane zneske pošljejo Zvezinemu blagajniku. Poslalo je namreč v ta namen samo:

- a) Ormoško učit. društvo 21 K in
- b) Ljutomerško učit. društvo 10 K, torej je 1. decembra t. l. v ta namen bilo nabranih skupaj samo 31 K.

Upoštevajoč seveda samo zgoraj imenovanih 9 okrajev, je vodstvo Zveze na podlagi doposlanih statistike razdelilo učit. vojaške rodovine:

- a) na podpore nepotrebne, ki žive v normalnih razmerah;
- b) na podpore potrebne in
- c) podpore jako potrebne.

Kot podpore potrebne se je označila od vodstva Zveze ena učiteljska obitelj v slovenbistriškem okraju, ki je od v ta namen nabrane vsote 31 K sprejela znesek 4 K 45 v. Kot podpore jako potrebne so se označile 3 obitelji; ena v ljutomerskem, ena v slovengraškem in ena v gornjegrajskem okraju, ki je sprejela vsaka po 8 K 85 vin.

To so res neznatni zneski, a slišali smo, da pride v teh časih tudi vsak vinar prav; vrhutega smo uverjeni, da dvakrat da, kdor hitro da!

V januarju se akcija ponovi. Vodstvo Zveze se nadeja, da pošljejo do takrat zadevno statistiko vsa učit. društva, da poročajo o eventualnih izpremembah in oseboto, da v tem mesecu nabrani znesek 31 kron podesetorijo! To je prav lahko mogoče, ako se zavedo svoje stanovske celokupnosti vsi oni tovariši in tovarišice, ki žive v normalnih razmerah in se niso zavezali darovati za čas vojne gotovih zneskov v druge dobrodelne namene! Torej!

Predsednik Zveze.

Srednješolske vesti.

V ruskem ujetništvu. Dr. Janko Kotnik, profesor na realni gimnaziji v Banjaluki, rez. poročnik v bos.-herc. polku št. 4., je bil 4. septembra na severnem bojišču ranjen in prepeljan v Holm, potem v Moskvo. Zda se nahaja v Rybinsku na severni Volgi, kjer bo poponoma okreval.

Kandidati za učiteljstvo na srednjih šolah, ki imajo zaradi sedanjega črno-vojniškega pregledovanja pričakovati vpoklica v aktivno službo, bodo mogli takoj položiti klavzurne in ustne izpite. Naučni minister je namreč — kakor doznajemo — naložil ravnateljstvom znanstvenih izpraševalnih komisij za učiteljstvo na srednjih šolah, naj dotičnim kandidatom na njihovo prošnjo takoj določijo termine, da morejo položiti izpite še pred nastopom vojaške službe.

Poljsko gimnazij v Pragi so otvorili dne 14. novembra. Nameščena je v češki realki na Kraljevih Vinogradih. Ravnatelj gimnazije je profesor Žiga Schneider. Na zavodu poučuje 18 profesorjev, beguncem iz Galicije. Vpisalo se je sedaj v šolo 168 učencev. Z ozirom na to, da je v Pragi silno mnogo galiških beguncem, se zdi to število majhno, toda uvaževati je treba, da mnogo poljskih dijakov obiskuje češke srednje šole, ki so na njih vpisani kot hospitanti.

Imenovan je mariborski gimnazijski ravnatelj dr. Josip Tominec za nadzornika telovadbe na srednjih šolah po južnem Tirolskem, Kranjskem, v Primorju in v Dalmaciji.

Iz šolske službe. Minister javnih del je podelil učitelju na c. kr. obrtni šoli v Ljubljani Mihaelu Preslu profesorski naslov.

Kranjske vesti.

—r— **Zahvala.** Podpisano šolsko vodstvo se velečastitemu gospodu duhovnemu svetniku Jakobu Aljažu, župniku na Dovjem, prav iskreno zahvaljuje za tukajšnji šoli podarjeno ročno (berglasto) brizgalno. — Šolsko vodstvo na Dovjem, dne 28. nov. 1914.

—r— **Izpitni za učno usposobljenost na ljudskih in meščanskih šolah pred izpraševalno komisijo v Ljubljani** so se vršili pretekli teden pod predsedstvom ravnatelja Črnivca. Aprobirani so bili naslednji kandidati: Za meščanske šole s slovenskim učnim jezikom: Mervič Anton, nadučitelj v Povirju (I. skupina). Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Ciril Dequall, Anton Dragan, Ludvik Ivnik, Franc Mlinšek, Leopold Namovš (z odl.), Avgust Silihi, Jožef Wider, Julija Bantan, Friderika Božnar, Marija Burja, Amalija Cepuder, Marta Čretnik, Ana Črnagoj, Josipina Demšar, Frančiška Drnovšek, Palmira Fajdiga, Marija Ferencak, Ludmila Gantar, Marija Geržina, Marija Gröbner, Kristina Hafner, Emilija Jug, Frančiška Kenda, Marija Kern, Hermina Kobal, Helena Kraigher, Olga Kramer, Ivana Krapš (z odl.), Antonija Krašovic, Marijana Lončar, Marija Lukan, Amalija Marinko, Marija Mavrin, Rozalija Mejak, Stanislava Mešek, Marija Petelin, Gabrijela Pipan, Marija Pirc, Stefanija Puppis (z odl.); za slovenske šole: Helena Repič, Vera Rojnik, Marija Rupar, Balbina Schnabl, Marija Smolič, Ana Stich, Melita Šivic, Angela Peterlin, roj. Šteblaj, Danica Tavčar, Antonija Terpin, Ema Toplikar, Olga Zajec in Marija Žerjav. Za ljudske šole z nemškim učnim jezikom so aprobirani: Emil Locker, Marija Bamberg, Alojzija Brüschweiler in Elfrida Cigoj. En kandidat in ena kandidatinja za meščanske šole ter 10 kandidatinj za ljudske šole je bilo reprobiranih.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Suplent Alojzij Bulovec je imenovan za suplenta v Lešah (okraj Radovljica), suplentinja Frančiška Terpinčeva za suplentinjo v Št. Vidu pri Brdu, bivša provizorič. učiteljica v Stranjah Balbina Schnabljeva za suplentinjo pri Sv. Trojici, absol. učiteljski kandidat Frid. Krašovec za suplenta v Trbiji, suplentinja Marija Urbančičeva pa za provizorično učiteljico v Travi. — Za suplentinjo učitelja Fr. Škofa na Planini je imenovana Alojzija Trillerjeva. — Za suplentinjo na ljudski šoli v Planini je imenovana Doroteja Bratovževa. Za suplentinjo v Trbojah je bila imenovana Doroteja Heinricherjeva, za suplentko v Iški vasi Marija Habetova, za intermistično voditeljico dvorrednice v Žalini pa Frančiška Bezeljakova. — Bivša suplentinja Marija Svetličeva je imenovana za suplentinjo v Kopanju, bivša provizorična učiteljica Marija Malenšekova za suplentinjo v Blagovici, Poizkusna kandidatinja Frančiška Sušnikova je pripuščena k brezplačni šol-

ski praksi na deški petrazrednici v Škofji Loki. — Za supleme oziroma suplentinje so imenovani: učiteljica Ida Čečeva za Planino (črnomaljski okraj); absolvirana kandidat. Andreja Pavlinova za Radovico; provizorični učitelj Ivan Golmajer za Stari trg in Ludm. Pavlinova za Adlešiče. Učiteljski kandidatini Viktorija Medvedova in Marija Vidmarjeva sta pripuščeni k brezplačni šolski praksi na uršulinskih vadnici v Ljubljani. Za suplentko na enorazrednici v Čepļah je bila imenovana Katarina Vrtačičeva, za kandidatino na šoli v Senožcah je bila priporočena Kristina Šturmovca, v Škofji Loki pa Pavla Peternelova.

—r— **Oddajanje trt spomladi 1915.** Kakor prejšnja leta se bodo tudi spomladi leta 1915, oddajali iz državnih zalog vinorejcem ameriški ključki (reznice) in korenjaki (bilfe, sajenske). Cene in dobavne pogoje je razvideti iz dotičnih po občinah objavljenih razglasov. Prijave za trte križanke (hibridne ali mešanke) je vložiti najpozneje do 20. decembra 1914 naravnost pri c. kr. vinarjem nadzorniku Bohuslavu Skalickem v Novem mestu.

—r— **Učiteljski zbor I. mestne deške ljudske šole v Ljubljani** je dal cesarju s edem sinov - vojakov, in sicer tovariši: Jakob Furlan I, L. Jelenc I, Juraj Režek I, Vendelin Sadar I, šol. voditelj Jakob Dimnik pa vse 3. — Da bi se le vsi ti učiteljski sinovi-vojaki po končani vojni zdravi vrnili v ljubeč objem svojih roditeljev!

—r— **Za »Rdeči križ« smo nabrali na Drenovem griču-Lesnem brdu 260 K.** Šolsko vodstvo poroča: Za nabrani denar se je nabavilo: rokavic 48 parov, nogavic 20 parov, krp za noge 100 parov, zapestnikov 62 parov, opasnic 14, snežnih oglavnic 25, dokolenic 24 parov. To smo razdelili med 33 vojakov-domačinov, 25 vojakov, nastanjenih na Vrhniki, nekaj smo oddali c. kr. vojaškemu poveljstvu na Vrhniki, nekaj pa odposlali v Ljubljano za 17. pešpolk. — Vsem darovalcem tisočkratni: Bog plačaj!

—r— **Seja deželnega šolskega sveta za Kranjsko dne 11. t. m.** S 1. januarjem 1915 pridejo v I. plač. razred: Marolt Fran, Höglger Fran, Schiffer Fran, Simon Karel (izven ture); v II. plač. razred: Pavla Brezovškova, Ema Žerjavova, Vinko Berce, Vinko Krek, Friderik Jazbec, Marija Archova, Ferdinand Reiniger, Ivan Wittine, Andrej Rape, Leopoldina Planova, Fran Grm, Ivan Štrukelj (izven ture); v III. plač. razred: Anton Lomšek, Alojzij Koprivec, Emilija Voukova, Leopoldina Bojce-Vadnjalova, Rudolf Poljanec, Ivana Smoletova, Franc Rigler, Gabriel Grilc, Karel Rostohar, Tit Grčar, Valentin Ivanuš, Franja Bedenkova, Fran Starman, Ana Bantanova, Ana Šiškova, Roza Černetova, Hermina Breindlova, Ivana Mesečeva, Ana Erzinova, Alojzij Kolenec, Viljemina Vidičeva, Ivan Gabrovšek. Učnega osebja bo torej s 1. jan. 1915: v I. plač. razredu 105, v II. 158, v III. 316, v IV. 474 — skupaj 1053. — V letu 1914 se je število razredov na občin. ljudskih šolah pomnožilo za 19. Stalno se upokoje učiteljice: Julija Lackner-Jonketova, Marija Boletova, Ana Kastelic-Kilarjeva, Katarina Kobal-Valenčičeva. — Reaktivira se začasno upokojena učiteljica Marija Drenik-Freudova in se ji podeli mesto na Trati. — Pravi učitelj na realki v Ljubljani, Ivan Brückl, se stalno namesti in dobi naslov »profesor«. — Reši se več prošelj za oprosčenje, oziroma odlog plačanja šolnine.

—r— **Hčeri dr. Fr. viteza Močnika,** gospe pl. Schallerjevi, je tovariš Janko Leban poslal svojo slavnostno pesem tudi v nemškem prevodu, za kar se mu je vzradoščena gospa toplo zahvalila. Iz laskavega pisma posnemljemo v izvirniku sledeče stavke: »Mit Freude und Stolz las ich die mir aus Laibach von befreundeter Seite gültig zugesicherte Zeitschrift, worin meines guten seligen Vaters so liebevoll gedacht wird. Gott lohne den Slovenen dieses treue Erinnerung! Ihr Gedicht hat mich, obzwar ich des Slovenischen nicht mehr so mächtig bin als in meiner Jugendzeit, durch die schönen Wendungen sehr gerührt und nun verdanke ich Ihrer Güte erst die genaue Kenntnis desselben! Wie ich da glücklich war! ... Mit der Versicherung wärmsten Dankes Euer Wohlgeborene Emilie von Schaffer.«

—r— **Tvorniški šoli** v Vevčah in Goricanih sta za naše vrle vojake doslej izročili: 49 šolov, 7 snežnih oglavnic, 22 parov nakolenic, 12 parov rokavic, 8 parov zapestnikov, 24 parov golenic, 8 parov krp, 10 parov rokavic brezprstnic in mnogo šarpije.

—r— **Kazenska preiskava** proti ravnatelju Ivanu Hribarju in profesorju dr. Franu Ilesiču je bila ustavljena. Oba sta sedaj na svobodi.